

Výroční zpráva Správy CHKO Moravský kras za rok 2003

Správa chráněné krajinné oblasti MORAVSKÝ KRAS

Adresa: Svitavská 29, 678 01 Blansko
tel.: 516 417 825, fax: 516 418 158
mail: morkras@schkocr.cz

Rozloha: 92 km²

Vyhlášeno: *výnos MŠK č. 18.001/55/A/6 ze dne 4.7.1956*

Plán péče schválený v roce 1997, platný do roku 2006, je k dispozici v sídle Správy CHKO Moravský kras.

Maloplošná zvláště chráněná území

	Počet	Rozloha (ha)	Rozloha ochranného pásma (ha)
Národní přírodní rezervace	4	838,2034	
Národní přírodní památky	3	36,8807	
Přírodní památky	1 (část)	celková rozloha 11,46 z toho v CHKO necelé 2,0 ha	
Přírodní rezervace	11	380,7116	
Památné stromy	11		

Hospodaření

Počet pracovníků: 9 (k 1.9.2003 byl snížen počet pracovních míst z 11 na 9 – zrušena terénní služba)

Provozní rozpočet: 611.000,- Kč mzdy: 2.231.432,- Kč

Prostředky určené k udržování a zlepšování přírodních podmínek v krajině:

PPK	2.633.000,- Kč
Revitalizace říčních systémů	0,- Kč
NATURA 2000	200.000,- Kč
Pozemky	35.000,- Kč
Jazyky	10.350,- Kč
Investice (rekonstrukce objektu správy)	0,- Kč
Inventarizační průzkumy	20.000,- Kč
PHARE	110.000,- Kč

Využití finančních prostředků mimo rozpočet Správy CHKO:

Občanské sdružení CORTUSA-sdružení pro ochranu Moravského krasu (z prostředků sdružení byly financovány inventarizační průzkumy a tiskoviny) 165.550,- Kč

ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády (tisk informačních materiálů k předjednávaným lokalitám NATURA 2000 v oblasti Panonika) 28.000,- Kč

Výkon státní správy

Nejčastějším aktem, kdy Správa CHKO formou správního rozhodnutí vydává souhlas či nesouhlas, je posuzování stavebních aktivit s ohledem na podmínky ochrany přírody. V roce 2003 jsme dle § 44 příp. § 12 vydali 110 správních rozhodnutí (bytová výstavba, vodohospodářské stavby aj.). Specifikem činnosti je povolování a kontrola speleologických průzkumů. České speleologické společnosti jsme vydali 8 správních rozhodnutí (dle § 66 a 73), kterými jsme např. povolili speleologický průzkum jeskyni *Tramplerovův závrt*, *Suchdolský ponor I*, *Meisselův závrt*

a ponor Krasovského potoka. Dle § 4 jsme vydali souhlas ke 2 LHP (LHC ŠLP Křtiny a LHC Belcredi-Líšeň). Dále jsme vydali 17 stanovisek (§ 65) pro schválení územních plánů obcí. Blokovanou pokutou nebyly řešeny žádné přestupky.

Dne 5.12. jsme zorganizovali schůzku starostů obcí CHKO, při které byli seznámeni se Studií krajinného rázu CHKO Moravský kras (Löw a spol.) s předáním části studie, která se týkala jejich katastrů.

Odborná činnost

a) Inventarizační a jiné průzkumy

V roce 2003 byly provedeny následující průzkumy a uloženy do archivu Správy CHKO:

- Motýli (Lepidoptera) NPR Býčí skála (MS, prof.Zd.Laštůvka, CSc., 10 str., přílohy)
- Inventarizační průzkum NPR Josefovské údolí. Ptactvo. (MS, Mgr.Zd.Vermouzek, 13 str.)
- Botanický inventarizační průzkum PR Balcarova skála-Vintoky, část Balcarova skála (MS, Mgr.M.Březnová, 38 str.)
- Geobiocenologické mapování NPR Vývěry Punkvy (MS, P.Čermák, A.Buček, K.Král, 40 str., přílohy)
- Botanický inventarizační průzkum PR U Výpustku (MS, Ing.P.Lustyk, 19 str.+přílohy)
- Floristicko-fytocenologický monitoring vybraných závrtů v CHKO Moravský kras (5. vegetační období) (MS, Výzkumný ústav pícninařský, s.r.o. Troubsko, Mgr. Vymyslický T., 70 str., přílohy)

Pokračovaly práce na inventarizačních průzkumech (předpoklad dokončení 2004):

- Botanický inventarizační průzkum NPR Býčí skála
- Inventarizační průzkum mechorostů NPR Býčí skála
- Inventarizační průzkum hub NPR Býčí skála
- Inventarizační průzkum modelových skupin bezobratlých NPR Býčí skála

Byly zahájeny inventarizační průzkumy:

- Inventarizační průzkum lišejníků a lichenikolních hub Moravského krasu (I.etapa – NPR Vývěry Punkvy, PR Balcarova skála-Vintoky)
- Průzkum mnohonožek Moravského krasu (I.etapa – zaznamenáno 31 druhů, z toho 10 druhů nových pro území CHKO Moravský kras)

Další odborné úkoly:

- Monitoring zimování netopýrů v 26 jeskyních
- Vymapování výskytu a hnízdní okrsky sov na území Moravského krasu (MS, L.Dvořák, tabulky, mapy)
- Sledování vlivu managementu na změny v teplomilných společenstvech jižní části NPR Hádecká planinka (MS, L.Tichý, 30 str.)
- Jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior* L.) a jeho vliv na vegetaci NPR Hádecká planinka (MS, L.Tichý, 17 str.)
- Posouzení socioekonomických dopadů a technologických předpokladů účasti zemědělců na opatření „Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a krajiny“ v rámci programu SAPARD (MS, J. Pražan, K. Koutná, A. Škorpíková, 70 str.+ přílohy)
- Fytocenologické monitorování na území pěti pilotních CHKO programu SAPARD (MS, Z.Hrázský, M. Filipová, M. Střelec, P. Konvalinková, V. Pouska, 49 str.+ přílohy)
- Zhodnocení stavu populací koropty polní před zavedením agroenvironmentálních opatření na orné půdě v rámci programu SAPARD opatření 2.3 (MS,B. Fišer, P. Marhoul, J. Pintíř, D. Rešl, M. Šálek, 16 str.)
- Inventarizace a doplnění dokumentace významných jeskyní a povrchových krasových jevů v CHKO Moravský kras i v krasových území v jeho okolí (MS, Balák I.)
- Spolupráce na dokončení studie „Vyhodnocení krajinného rázu v CHKO Moravský kras“ (MS, Löw J. a spol., s.r.o., 79 str. + přílohy)

Pokračovaly odborné praxe studentů vysokých a středních škol. V roce 2003 se na Správě CHKO uskutečnily odborné praxe:

- týdenní praxe 2 studentů katedry veřejné ekonomiky a služeb logistiky Vysoké vojenské školy pozemního vojska ve Vyškově
- šestitýdenní praxe 2 studentů Vyšší odborné školy v Boskovicích

Pracovníci Správy CHKO pracovali jako odborní konzultanti 5 ročníkových, diplomových a doktorantských prací studentů vysokých škol. V roce 2003 byly dokončeny a do archivu Správy CHKO předány práce:

- Šupálková J.(2003): Pastevní odchov hospodářských zvířat v CHKO Moravský kras. - MS, MZLU Brno, 51 str.+přílohy)
- Kotouč L. (2003): Vegetace skal a sutí Pustého a Suchého žlebu v Moravském krasu. – MS., Katedra botaniky přír.fak. MU Brno.

Plány péče o maloplošná území

PR Velký Hornek – vypracován a po projednání schválen (projednáno s více než 350 vlastníky).

Vyhlášení nových maloplošných chráněných území

Vyhláškou Správy CHKO Moravský kras č.1/2003 ze dne 31.12.2003 byla vyhlášena přírodní rezervace Velký Hornek. Výměra MCHÚ 27,8594 ha, výměra vyhlášeného ochranného pásma 2,9607 ha. Vyhlášení bylo velmi náročné vzhledem k velkému počtu vlastníků pozemků (cca 350 vlastníků).

Důvod ochrany: ochrana stepních a lesostepních lokalit a fragmentů šípákových doubrav, které jsou v některých případech nejsevernější lokalitou výskytu některých zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

Připravované návrhy dalších chráněných území

NPR Býčí skála - návrh plánu péče a návrh na vyhlášení NPR Býčí skála byl předán na OOP MŽP k vyhlášení.

PP Společňák – příprava podkladů první PP v CHKO Moravský kras vyhlášené z důvodu ochrany významné závrtové řady na zemědělské půdě na Harbešské plošině.

Vymezování systémů ekologické stability

Systém ÚSES pro CHKO vymezen v roce 1998.

Praktická péče o krajinu

Z Programu péče o krajinu (titul D) bylo realizováno 65 opatření ve finančním objemu 2.630.776,40 Kč. Jednalo se o zaměření a vyznačení hranic MCHÚ, opraveny byly uzávěry 9 veřejnosti nepřístupných jeskyní, podporována byla úprava druhové skladby lesních porostů v NPR Vývěry Punkvy, NPR Hádecká planinka, PR Balcarova skála-Vintoky, PR Bílá voda, PR Čihadlo, PR U Brněnky a PR U Výpustku. Pokračovala revitalizace závrťů na zemědělské půdě. Na dvou lokalitách (NPR Vývěry Punkvy a NPR Josefské údolí) byla zajištěna ochrana migrujících obojživelníků přes silnici. Byly provedeny zásahy na xerothermních stanovištích v PR Údolí Říčky a NPR Hádecká planinka a škrapových stráních u Vilémovic a Lažánek. Z větších opatření lze dále uvést nápravu následků dřívějšího zpřístupnění jeskyně Ochozské a odstranění povodňových škod na frekventované cyklistické a turistické trase Pustým žlebem (NPR Vývěry Punkvy).

Vzorový projekt: Vyčištění a oprava Ochozské jeskyně po starých zpřístupňovacích pracích

Lokalizace: PR Údolí Říčky v jižní části CHKO Moravský kras

Cíl opatření: Cílem managementového opatření bylo uvedení Ochozské jeskyně do přírodě blízkého stavu, který byl značně narušen zpřístupňovacími pracemi z 2. poloviny 20. století. Jeskyně byla v roce 1976 uzavřena pro veřejnost, nicméně zde zůstalo staré a nefunkční vstrojení (elektrozvaděče, osvětlovací tělesa, nevhodně řešené pochůzní plochy, málo funkční uzávěra jeskyně apod.) V roce 1999 byla z prostředků PPK vybudována nová stabilní uzávěra. Na tuto činnost navázaly práce v roce 2003, při kterých byly z jeskyně vyklizeny trosky starého vstrojení a instalovány technické prostředky, které umožní bezpečný průchod jeskyní za účelem dalších odborných výzkumů a případných exkurzí, ochranu jeskynních výplní a ochranu živé složky jeskyně.

Popis opatření: V rámci přípravy akce bylo provedeno detailní inventarizace původního stavu jeskyně, na jejímž základě byl vypracován technický projekt zásahů. V jeskyni byly demontovány ocelové a dřevěné konstrukční prvky (můstky, zábradlí, schodiště), dále bylo odstraněno celkem 10 starých elektrorozvaděčů a 25 ks osvětlovacích těles. Byly zabezpečeny pochůzní plochy se zamezením vstupu k sintrovým a sedimentárním výplním. Nové technické prvky jsou zhotoveny z nekorodujících materiálů – žárově zinkovaná ocel a dubové přířezy.

Zdrojem pro financování : PPK, finanční náklady 192 221,- Kč

Práce s veřejností

	Počet	Počet návštěvníků (<i>kvalifikovaný odhad</i>)
Naučné stezky ve vlastní správě	5	několik desítek tisíc (NPR Vývěry Punkvy navštíví ročně cca 300.000 návštěvníků)
Informační střediska	0	
Průvodcovská činnost	39	1245
Přednášky pro veřejnost	15	1102
Výstavy	1	

V rámci projektu „Cesta železa Moravským krasem“ byla zbudována naučná stezka s 30 panely a byl vydán tištěný průvodce (formát A2 s mapou, fotografiemi a textovými popisy jednotlivých zastávek).

Putovní výstava „Krásy nekrásy krasu“ byla instalována na dvou místech.

Tradiční akcí organizovanou Správou CHKO je „Den Země-jarní úklid Moravského krasu“. O sobotách 29.3. a 26.4.2003 přes 600 dětí ze škol a zájmových kroužků z oblasti krasu a Brna, jeskyňáři, pracovníci Správy CHKO, ŠLP Křtiny a dalších organizací, zástupci mnoha krasových obcí pomáhali s čištěním turistických cest, tras naučných stezek a jiných míst v celém Moravském krasu. Dne 26.4. tuto akci zahájil osobně ministr životního prostředí RNDr.Libor Ambrozek.

Dne 17.5.2003 jsme ve spolupráci s Technickým muzeem Brno, MZLU ŠLP Křtiny, městem Adamovem a ZO ČSS Býčí skála a Křtinské údolí uspořádali v rámci Evropského dne parků „Setkání v Josefovském údolí“, kterého se zúčastnilo přes 3.000 osob. V rámci této akce jsme poprvé pro veřejnost zpřístupnili podzemní protiatomový kryt v jeskyni Výpustek, představili publikaci „Cesta železa Moravským krasem“ a otevřeli čtyři vycházkové okruhy střední části krasu vybavené 30 informačními panely.

V Moravském krasu II. ročník (celkově však již VII.) „Evropské noci pro netopýry“ se konal 6.9.2003 na Skalním mlýně. Více než 200 účastníků shlédlo ukázkou netopýrů, kroužkování a ukázkou ultrazvukových detektorů.

Publikační činnost pracovníků Správy CHKO:

- Souchopová V., Merta J., Truhlář J., Balák I., Štefka L. (2003): Cesta železa Moravským krasem. Vydal Svaz obcí Spolek pro rozvoj venkova Moravský kras ve spolupráci se Správou CHKO Moravský kras, Blansko, 123 str.
- Balák I. a kol. (2003): Macocha a Punkva v Moravském krasu. Vydala Městská knihovna Blansko ve spolupráci se Správou CHKO Moravský kras, Blansko, 239 str.
- Šťastná P., Bezděk J., Kovařík M. (2003): Živočišné druhy popsáné z Moravského krasu. Vydalo Občanské sdružení KORAX, Kulířov, 80 str.
- Štefka L.: Den Země a Evropský den parků v Moravském krasu. Ochrana přírody, 58, 2003, č.6: 189-190.
- Štefka L.: NATURA 2000 – chráněná území evropského významu. Dvoje noviny, Blansko, 12/03, str. 7.

- Jančo J.: Revitalizace závrtů na zemědělské půdě v Moravském krasu. Ochrana přírody, 58, 2003, č. 6:186-187.
- Otava J., Balák I.: Moravský kras. Geologie chráněných krajinných oblastí České republiky. Česká geologická služba Praha.
- Sestaven rukopis (cca 400 stran normovaného rukopisu) části publikace „Chráněná území ČR - jeskyně“

Význačné akce

- Pilotní projekt programu SAPARD v CHKO Moravský kras – v roce 2003 bylo z důvodu ochrany povrchových a podzemních krasových jevů zatravněno 178 ha orné půdy, na 262 ha bylo vyloučeno pěstování kukuřice a 33 ha bylo zařazeno do tzv. okrajů bez použití hnojiv a pesticidů. Zemědělcům byla proplacena náhrada v celkové výši 1.654.959,- Kč.
- Do Horizontálního plánu rozvoje venkova na období 2004-2006 se Správě CHKO podařilo prosadit jediná zonální opatření z VCHÚ v rámci celé ČR – „Stabilizace závrtů na orné půdě“ a „Osevní postup v erozně citlivých ochranných zónách jeskyní“
- Z odborné činnosti na úseku informatiky bylo provedeno kompletní připojení a odladění PC stanic Správy CHKO Moravský kras do celorepublikové sítě. Dále byl připraven a realizován pilotní projekt Informačního systému Správy CHKO Moravský kras s řešením oběhu elektronicky zpracovaných dokumentů ve formátu *.PDF (plány péče, inventarizační průzkumy, výstupy GIS, státní správy, publikační činnost atd.)
- NATURA 2000
  - Správa CHKO předjednala s vlastníky, dotčenými orgány a organizacemi 15 lokalit v oblasti Panonika. Pro předjednávání jsme zpracovali a vydali 8 barevných informační skládaček.
  - 2 pracovníci Správy CHKO (L.Kotouč, I.Balák) jsou spoluautory metodiky AOPK ČR „Zásady péče o nelesní biotopy v rámci soustavy NATURA 2000“
  - Spolupracovali jsme se ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády na podání projektu z programu LIFE – Nature Evropské komise zaměřeného na financování lokalit soustavy NATURA 2000 (zachování teplomilné vegetace v Moravském krasu, vybudování informačního centra Skalní mlýn, rekultivace lomu Hády a informační kampaň v území).
  - Provedeno mapování biotopů pro vymezení soustavy NATURA 2000 na 3 listech 1:10 000 mimo území CHKO Moravský kras (část podrobně a část kontextově) a na dalších 3 listech provedeno domapování (stovky hektarů)
  - V rámci informační kampaň jsme dále zajistili informování pracovníků ochrany přírody obcí s rozšířenou působností Jihomoravského kraje (30.10.), pracovníků referátu životního prostředí a zemědělství Jmk (21.11.), Komise životního prostředí Jmk (10.12.) a Komise pro rozvoj zemědělství a venkova Jmk (9.12.)

Ostatní

a) Mezinárodní spolupráce

- Správa CHKO Moravský kras byla spoluorganizátorem „XI. Mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí“, která se konala ve dnech 24.-26.9.2003 v CHKO Český kras na téma „Turistické aktivity v krasových oblastech“
- 12.-15.2.2003 – účast (I.Balák) na XXII. Mezinárodní speleologické školy v Polsku s prezentací výsledků barvicího pokusu v jižní části CHKO (2 diplomové práce studentů Univerzity Sosnowiec v Moravském krasu)
- 8.-10.5. - účast (J.Jančo) na semináři „Ochrana biologické rozmanitosti agroekosystémů“ v Polsku s prezentací agroekologických programů v Moravském krasu
- Účast na otevření informačního střediska Správy NP Thayatal (L.Štefka, H.Matyšková) dne 13.7.

- V termínu 28.5.-8.6.2003 jsme uskutečnili studijní cestu (L.Štefka, I.Balák, M.Kotlánová) do krasových oblastí a chráněných území JZ Francie. Navštívili jsme jeskyně Lascaux II, Dargillan, Niaux, pracoviště ochrany přírody Parc Naturel Regional des Grands Causes aj.
  - V rámci odborné spolupráce jsme pro Zespół Parkow Krajobrazowych Województwa Slaskiego vypracovali projekt „Úprava jeskyně Gleboka – Gora Zborow“, (I.Balák, O.Jäger)
- b) Spolupráce při tvorbě koncepčních dokumentů OP a členství k odborných komisích:
- Regionální poradní sbor Programu revitalizace říčních systémů v Brně (M.Kovařík)
  - Poradní sbor AOPK ČR pro záchranu sokola stěhovavého a raroha velkého (M.Kovařík)
- c) Ostatní
- Zajištěny výkupy pozemků v NPR Vývěry Punkvy (2 vlastníci) o výměře 22.116 m²
  - 15 případů záchran a převozů zraněných či jinak hendikepovaných živočichů (mladá poštolky, rorýs, krahujec, netopýři)

Zpracoval: RNDr. Leoš Štefka

V Blansku, 28.1.2004